

ЧІТКО ВИЗНАЧЕНІ ПРІОРИТЕТИ – ЩЕ ОДИН КРОК ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

Тетяна ПОМАЗАНОВА, фото Валерія КРИМЧАКА

"Зробити надможливе" – під таким гаслом тривала робота протягом усіх років на шляху подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Вочевидь, титанічних зусиль коштує фахівцям усіх рівнів повернення до життя радіоактивно забруднених земель, збереження екологічної рівноваги Зони відчуження і взагалі – подолання гуманітарних, економічних, соціальних та екологічних наслідків цього лиха

*Четвертий енергоблок
Чорнобильської АЕС, 2008 рік*

Вже стало традицією, кожен рік до роковин Чорнобильської катастрофи підбивати підсумки діяльності МНС України у цьому напрямку. Про те, чого досягнуто за цей період, як вдається у непростих умовах сьогодення тримати під контролем ситуацію у Зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення, про радіоекологічну обстановку, пріоритетні напрямки діяльності розповів заступник міністра МНС України Володимир Холоша.

– Ми на порозі відзначення сумної дати – 23-ї роковини з дня аварії на Чорнобильській АЕС. Що є сьогодні, на Вашу думку, для України Чорнобиль?

– Якщо говорити у загальнолюдському вимірі – це постійне й болюче

нагадування про незахищеність людини від дії збуреного атома і важливість дотримання норм безпечної життєдіяльності. Крім того, Чорнобиль сьогодні – це нові й нові завдання, які потребують вирішення. Нагадаю, що саме на українській частині радіаційно забруднених унаслідок Чорнобильської катастрофи земель розташований зруйнований четвертий енергоблок АЕС. У 1986-1987 роках саме тут велася активна діяльність з ліквідації аварії, зводився саркофаг. І внаслідок цього з'явилося чимало пунктів тимчасової локалізації радіоактивних відходів, значна кількість їх несанкціонованих звалищ. Отже, тепер прийшов час ліквідувати наслідки такої діяльності. Але з іншого боку, не можемо не відзначити – окрім проблем, що потребують

розв'язання, Чорнобиль сьогодні – це і величезний обсяг виконаних робіт...

– Як відомо, значне навантаження та відповідальність покладаються на державні спеціалізовані підприємства Зони відчуження. Будь ласка, розкажіть детальніше, що ж вдалося зробити протягом року?

– Весь цей час діяльність ДСП "Чорнобильська АЕС" була спрямована на забезпечення надійного стану енергоблоків № 1, 2, 3, сховища відпрацьованого палива – СВЯП-1, об'єкта "Укриття", фізичного захисту ядерних матеріалів, що знаходяться на проммайданчику ЧАЕС, а також дотримання вимог МАГАТЕ щодо їхнього зберігання.

У квітні минулого року було завершено вивантаження відпрацьованого ядерного палива з усіх трьох реакторів ЧАЕС, яке розмістили у приреакторних басейнах витримки на блоках та у сховищі відпрацьованого ядерного палива "мокрого" типу (СВЯП-1). Такі заходи суттєво підвищили рівень безпеки об'єктів та дозволили у вересні "остаточно" зупинити перший та другий реактори, зняти чергування операторів управління ними. А нині такі роботи завершуються вже на третьому реакторі.

Ще надзвичайно важливим кроком стало виконання у повному обсязі стабілізаційних заходів на об'єкті "Укриття", що суттєво підвищило рівень його безпеки та дозволило продовжити проектний термін його експлуатації на 15 років

Ні у кого не викликає сумнівів життєва необхідність будівництва нового безпечного конфайнменту (НБК). У цьому плані зроблено чимало. Вже укладено Контракт на виконання робіт з підготовки майданчика на його будівництво, отримано всі необхідні дозволи. Також розроблено та узгоджено з Держатомрегулювання проект щодо виконання робіт з перенесення будівель та споруд. Сам проект теж затверджено та отримано дозвіл на проведення земляних робіт на проммайданчику "Укриття".

(Початок. Продовження стор. 4)

ЧІТКО ВИЗНАЧЕНІ ПРІОРИТЕТИ – ЩЕ ОДИН КРОК ДО РОЗВ'ЯЗАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ

(Продовження. Початок на стор. 1)

Зараз проводяться роботи з підготовки майданчика для будівництва НБК: очищується територія, облаштовуються котловани для фундаменту, проектується нова вентиляційна труба другої черги ЧАЕС. Протягом року підрядчик з проектування і будівництва конфайнменту – європейський консорціум "Новарка", працював над розробкою проектної документації відповідно до контрактного графіка. Після її завершення розпочнуться будівельні роботи на майданчику.

Оскільки будівництво проміжного сховища відпрацьованого ядерного палива "сухого" типу (СВЯП-2) завершиться не раніше 2013 року, виникла необхідність у модернізації СВЯП-1. Це дуже важливо, тому що такий захід дозволить провести підготовку до зняття з експлуатації енергоблоків, не чекаючи на завершення будівництва СВЯП-2. Разом з тим, минулого року підрядчик будівництва СВЯП-2 – американська компанія "Холтек", розробила й передала на розгляд ЧАЕС, із подальшим їх узгодженням з регулятором, низку проектних документів.

На будівництві заводу з переробки рідких радіоактивних відходів (ЗІПРВ), роботи щодо його завершення, поділено на чотири пакети ("А" – проектування та обґрунтування безпеки, "В" – закупівля, монтаж, налагодження, випробування обладнання і заводу в цілому, "С" – забезпечення роботи автоматизованих систем управління технологічними процесами, "Д" – експертно-консультаційні послуги). Очікуємо, що у 2010 році він вступить до ладу. Протягом цього року здійснювалися заходи відповідно до Стратегії завершення ЗІПРВ та узгодженого графіка.

У 2008 році тривало будівництво промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами (ПКІПРВ). На тимчасовому сховищі низько-, середньоактивних, довгоіснуючих і високоактивних відходів (ЛОТ 0) усі роботи за діючим контрактом завершено. А на установці з вилучення твердих радіоактивних відходів (ЛОТ 1) і заводі з їхньої переробки (ЛОТ 2) будівельні роботи теж добігли свого кінця.

– Катастрофа залишила чимало нагадувань про себе в усіх ймовірних і неймовірних аспектах життя. Питання поводження з радіоактивними відходами, їхнього захоронення – головний біль сьогодні. Що зроблено у цій площині?

– Після аварії на ЧАЕС на території Зони відчуження створені і перебувають під контролем дев'ять пунктів тимчасової локалізації радіоактивних відходів (РАВ) і три пункти їх захоронення із загальним обсягом відходів понад 2 млн. куб. м, активність яких складає близько 200 000 Кюрі. Загальний обсяг різноманітних накопичень РАВ (техніка, конструкції, тимчасові захоронення) і їх несанкціонованих звалищ становить близько 2,8 млн. куб. м, не враховуючи об'єкта "Укриття". Слід зазначити, що у сфері поводження з радіоактивними відходами протягом року (з минулої весни і до сьогодні) забезпечувалася експлуатація та технічне обслуговування 19 спецоб'єктів. Захоронено 17 306 метрів кубічних радіоактивних відходів на пункті захоронення "Буряківка", дезактивовано 761,5 тонни обладнання і матеріалів та 9,85 тонни спецодягу. Однак існуючі потужності

пункту захоронення майже вичерпані. Об'єм сховищ заповнено на 90%.

– Яким чином вирішуються питання стосовно стабілізації радіоекологічної обстановки у Зоні відчуження?

– Аби запобігти розповсюдженню радіоактивного забруднення за межі Зони відчуження, постійно проводиться радіаційно-дозиметричний контроль об'єктів та транспорту, контроль за дотриманням правил радіаційної безпеки при поводженні з РАВ та їх захороненні на ПЗРВ "Буряківка", а також у місцях проживання вахтового персоналу. Взагалі до системи радіаційно-екологічного моніторингу Зони відчуження входить 146 пунктів спостереження різного призначення. За період, з квітня минулого року і до сьогодні, про який ми й ведемо мову, збільшено кількість пунктів автоматичного спостереження до 39 та встановлено сучасне обладнання вимірювання потужності дози гамма-випромінювання. Стабілізації радіоекологічної обстановки в Зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення сприяють лісові масиви. Вони виступають своєрідним бар'єром, що не допускає винесення радіонуклідів за межі їх первинного розповсюдження. Там постійно здійснюються заходи протипожежної безпеки лісових масивів, догляд за ними, боротьба з браконьєрством. Як відомо, головним шляхом розповсюдження радіонуклідів за межі Зони відчуження є її річки та меліоративні системи і, відповідно, догляд за ними теж проводиться на постійній основі. Однією з особливостей Зони відчуження є те, що вона знаходиться у верхній течії Дніпра, водою якого користується близько 30 млн. людей. Відповідно, запобігання значному вивезенню радіонуклідів у Дніпро – і є одним із головних завдань діяльності у цій Зоні.

– На якій стадії знаходиться будівництво комплексу "Вектор"?

– У Зоні відчуження триває будівництво комплексу виробництва "Вектор", який відповідає міжнародним стандартам та критеріям безпеки поводження з РАВ. У січні-грудні 2008 року проводилися монтажні, пусконаладжувальні, оздоблювальні роботи на об'єктах першого, другого і третього пускових комплексів. У травні того ж року затверджено акт Державної приймальної комісії про прийняття в експлуатацію завершених будівництвом об'єктів першої черги Пускового комплексу "Вектор" та акт Державної приймальної комісії з прийняття в експлуатацію завершених будівництвом об'єктів, що входять до складу спеціально обладнаного приповерхневого сховища твердих радіоактивних відходів (ЛОТ 3) Промислового комплексу поводження з твердими радіоактивними відходами. Його створення профінансувала Єврокомісія за невеликої долгової участі України.

– Завдяки зусиллям міжнародного співтовариства вдалося розв'язати чимало проблем, "працює" низка спільних проектів. Як оцінює міжнародна спільнота наші зусилля з перетворення споруди "Укриття" на екологічно безпечну систему?

– Асамблеями вкладників Чорнобильського фонду "Укриття" та донорів Рахунку ядерної безпеки у 2008 році відзначено позитивні зміни у реалізації міжнародних проектів з перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпеч-

ну систему та будівництва об'єктів виробничої інфраструктури, необхідних для зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС...

– У 2000 році, коли закрили ЧАЕС, часто серед представників депутатського корпусу лунали вислови на кшталт: "ЧАЕС зупинено. Її закриття лише розпочинається". Так, це процес тривалий і непростий. Які законодавчі акти регламентують остаточне закриття ЧАЕС, її консервацію, перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему?

– Закон України "Про загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС" став єдиним комплексним документом, який визначає діяльність із зняття з експлуатації цієї АЕС, перетворення об'єкта "Укриття" на екологічно безпечну систему, а також обсяги бюджетного фінансування цієї діяльності. Державна програма зняття з експлуатації ЧАЕС визначає стратегію планування робіт, обґрунтовані обсяги фінансових і людських ресурсів. Все це дозволить розпочати розробку Проекту остаточного закриття та консервації.

– Як відомо, МНС контролює, координує та фінансує виконання комплексу заходів з ліквідації наслідків катастрофи у Зоні відчуження з метою забезпечення надійної бар'єрної функції цих територій, мінімізації їх впливу на здоров'я людей та довкілля. Чи достатньо нині бюджетних призначень на підтримання цих функцій?

– Дійсно, заходи щодо забезпечення бар'єрної функції Зони відчуження, введення ЧАЕС з експлуатації і перетворення об'єкта "Укриття" в екологічно безпечну систему здійснюють державні підприємства системи МНС. І ці заходи фінансуються з коштів держбюджету. Що стосується обсягів фактичних витрат у 2008 році, то вони склали 135,6 млн. гривень. На цей рік держбюджетом передбачено витрати обсягом 122,8 млн. гривень. І хочу акцентувати увагу на тому, що головним здобутком діяльності цих підприємств за минулий рік є відсутність випадків радіаційного забруднення прилеглих територій та річки Дніпро, надзвичайних ситуацій, пов'язаних із розповсюдженням радіаційного забруднення Чорнобильського походження. Але нині дуже гостро стоїть питання стосовно оновлення основних фондів, придбання нового обладнання, проведення капітального ремонту, реконструкції виробничої бази підприємств. Загальна потреба у

капітальних видатках на підтримку і розвиток виробничого комплексу Зони відчуження становить 139,15 млн. гривень. Разом з тим, на оновлення основних фондів замість тих, що вичерпали усі можливі терміни експлуатації, у 2007 році бюджетом було передбачено 2,75 млн. гривень, що становить лише 11% від нагальної потреби. Такі ж обсяги були профінансовані і у 2008 році. На жаль, бюджетні призначення 2009 року не передбачають капітальних видатків. Щоб забезпечити виконання основних завдань державними підприємствами Зони відчуження, існує нагальна потреба у додаткових коштах, мінімальна сума яких становить 39,20 млн. гривень. Перш за все, це витрати на оплату праці, надбавка за вахтовий метод роботи, оплата природного газу і електроенергії, придбання продуктів харчування, матеріалів на виробничі потреби. Життєва необхідність у плановому, своєчасному і повному фінансуванні існує і на Чорнобильській АЕС.

– І насамкінець, виходячи з власного досвіду, який ви маєте, повноважень, якими наділені, скажіть, будь ласка, які напрями діяльності на наступні роки ви вважаєте пріоритетними?

– У сфері нашої відповідальності компетентність, сумлінне виконання роботи в чітко визначені терміни, – життєва необхідність. Цього року і у наступні роки ми маємо зробити чимало: завершити будівництво та ввести в експлуатацію завод з переробки рідких радіоактивних відходів та промислового комплексу з переробки твердих радіоактивних відходів. Пріоритетним завданням також визначено: розробку експертизу та затвердження проекту НБК, початок будівельних робіт; розробку проекту на будівництво нового сховища відпрацьованого ядерного палива ЧАЕС. Крім того, важливими напрямами є: експлуатація та продовження будівництва комплексу "Вектор"; реконструкція пункту захоронення РАВ "Буряківка"; обладнання засобами фізичного захисту сховищ РАВ, згідно до вимог Закону України "Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання". Також потребують уваги питання оновлення і модернізації основних виробничих фондів; коригування плану водоохоронних заходів, тампонаж свердловини Північної та Південної дренажних завіс тощо.

– Дякую за розмову.